

Alexandr Romanovič Lurija

Malá knížka o velké paměti

Překlad Olga Parolková

978-80-262-2201-9, váz., 184 s., 279 Kč

Studie významného ruského psychologa je mimořádným svědectvím o jeho téměř třicetiletém zkoumání člověka, jehož paměť neměla zřetelné hranice nejen pokud šlo o její rozsah, ale i co do trvalosti zapamatování. Lurija díky své důvěrné znalosti muže obdařeného mimořádnou pamětí, s nímž vedl řadu rozhovorů a prováděl mnoho testů, popisuje v bohatých detailech nejen zjevné přednosti úžasné paměti, ale i její překvapivé slabiny. I s pomocí doslovných přepisů jeho výpovědí můžeme nahlédnout do mysli člověka neschopného do mysli člověka, který nedokázal zapomínat, a sledovat, jak se jeho mimořádná paměť projevovala v ostatních stránkách jeho osobnosti, v jeho myšlení, představivosti a chování, jak ovlivňovala jeho vnitřní svět i kontakt s okolím.

Kniha patří ke klasickým dílům světové literatury o lidské paměti a ani po letech neztratila nic ze své fascinující intenzity.

Alexandr Romanovič Lurija

(1902–1977) byl profesorem Moskevské univerzity. Jeho nejznámější příspěvky se týkají paměti, jazyka a mentální retardace. Zpočátku byl propagátorem psychoanalýzy, po setkání se Lvem Vygotským se stal jeho žákem a posléze klíčovým představitelem jeho nového psychologického směru, tzv. kulturně-historické psychologie.

Alexandr Romanovič Lurija Malá knížka o velké paměti

Celá tato historie začala již ve dvacátých letech 20. století. Do autorovy laboratoře – tehdy byl ještě mladým psychologem – přišel člověk s prosbou, aby vyšetřil jeho paměť.

Tento člověk – budeme ho nazývat panem Š. – byl reportérem v jedněch novinách. Podnět k jeho příchodu do laboratoře dal redaktor jedné rubriky těchto novin. Jako každé ráno dával redaktor rubriky svým spolupracovníkům úkoly; vyjmenovával podle seznamu místa, kam měli jít, a stanovil, co konkrétně měli na tom či onom místě zjistit. Pan Š. byl mezi těmi spolupracovníky, kteří dostávali úkoly. Seznam adres a úkolů byl dost dlouhý a redaktor si s údivem všiml, že si pan Š. ani jediný úkol nepoznamenal. Redaktor se chystal pokárat nepozorného podřízeného, ale pan Š. na jeho výzvu přesně zopakoval všechno, co mu bylo uloženo. Redaktor se pokusil zjistit, jak je to možné, a začal klást panu Š. otázky týkající se jeho paměti; ten však projevil pouze údiv: Cožpak je na tom něco divného, že si zapamatoval všechno, co mu bylo řečeno? Cožpak jiní lidé nedělají totéž? Skutečnost, že je jeho paměť nějaká zvláštní, že se jí odlišuje od jiných lidí, si dosud nikdy neuvědomil.

Redaktor ho poslal do psychologické laboratoře na vyšetření paměti – a tak tu tedy seděl přede mnou.

Přistoupil jsem k vyšetření pana Š. se zvědavostí obvyklou u psychologa, ale bez velké naděje, že pokusy prokážou něco

pozoruhodného. Avšak již první zkoušky změnilly můj postoj a vyvolaly rozpaky a bezradnost, jenže tentokrát nikoli u vyšetřovaného, ale u vyšetřujícího.

Předkládal jsem panu Š. řadu slov, poté čísel, dále písmen, která jsem mu buď pomalu předčítal, nebo předkládal napsané. On celou řadu pozorně vyslechl nebo přečetl – a poté v přesném sledu předložený materiál zopakoval. Zvýšil jsem počet zadávaných údajů, předkládal jsem mu 30, 50, 70 slov nebo čísel – ale ani to mu nedělalo žádné potíže. Pan Š. se jim nemusel nijak učit; a když jsem mu zadával řadu slov nebo čísel tak, že jsem je pomalu a s pauzami četl, on pozorně poslouchal, občas požádal, abych počkal nebo abych vyslovil slovo zřetelněji; a když pochyboval, zda uslyšel slovo správně, ptal se na ně. Při pokusu obvykle zavíral oči nebo se díval na jedno místo. Když pokus skončil, žádal o přestávku, v duchu si ověřoval, co si zapamatoval, a poté plynule, aniž se odmíchoval, celou přečtenou řadu reprodukoval.

Pokus ukázal, že stejně lehce mohl reprodukovat dlouhou řadu i v obráceném sledu – odzadu dopředu; mohl snadno říci, které slovo za jakým následuje i které slovo předcházelo slovu vytčenému. V tomto případě dělal pauzu, jako by se snažil najít potřebné slovo, a poté lehce zodpovídal otázku, obvykle bez chyb.

